

Česká republika – Úřad vlády České republiky
Odbor pro koordinaci protidrogové politiky
118 01 Praha 1 - Malá Strana
nábřeží Edvarda Beneše 4
telefon 296 153 222, fax 296 153 264

Tisková zpráva

Stanovisko národního protidrogového koordinátora k testování tablet extáze na taneční scéně

V souvislosti s dnes zveřejněným negativním stanoviskem Ministerstva vnitra a Policie ČR k testování tablet extáze na taneční scéně (viz přílohu níže) považují za nutné doplnit následující informace:

- Testování tablet extáze není prioritou státní drogové politiky a není podporováno dotacemi ze státního rozpočtu. Není ani tématem z oblasti drogové problematiky, jemuž by se měla dostávat zvýšená pozornost na úkor témat daleko závažnějších a aktuálnějších. Testování tablet extáze využívá omezený počet programů na lokální úrovni jako součást svého preventivního působení v prostředí zábavy a nejedná se o všeobecně používaný či dominující způsob práce s uživateli drog.
- Právní analýzy z evropského prostředí nedospívají k názoru, že by testování tablet extáze na přítomnost MDMA bylo v rozporu s Úmluvou OSN o omamných a psychotropních látkách, jak se někdy tvrdí.
- Dosavadní výzkumy ukázaly, že provádění testů přímo na tanečních akcích, kde se drogy užívají, nerozšiřuje okruh uživatelů, naopak odstrašuje potenciální uživatele od prvního užití a demystifikuje (syntetické) drogy. Dále dostupné důkazy nasvědčují tomu, že služby testování umožňují pracovníkům kontakt a komunikaci s jinak nekontaktovatelnými uživateli drog, vedou k lepší informovanosti uživatelů drog a zdravotně nerizikovému chování a vytvářejí prostředí, kde jsou varování o nebezpečných substancích vnímána jako důvěryhodnější a přijatelnější. Koncept testování tablet extáze na přítomnost MDMA lze obecněji přirovnat k již dlouhodobě a úspěšně zavedeným výměnným programům injekčního náčiní pro uživatele drog. V obou případech je primárním cílem snížit rizika užívání drog, a to nejen prostřednictvím výměny injekčních stříkaček, resp. testováním tablet extáze, ale také

prostřednictvím navázání kontaktu s uživateli drog, distribuce informací o rizicích užívání a možnostech případné léčby.

- Nelze se ztotožňovat s tvrzením Ministerstva vnitra a Policie ČR, že testování extáze „jednoznačně podporuje zahálčivý způsob života.“ Žádný důkaz tomu nenasvědčuje, odstavec výše nasvědčuje opak.
- V české společnosti – a zejména v mladší populaci – se vyskytuje celá řada palčivějších problémů spojených s vymáháním přestupkového a trestního práva v oblasti užívání drog, na něž by se měly represivní složky státu zaměřit. Jsou to například rozšířené prodávání a podávání alkoholu a tabákových výrobků mladistvým, pěstování, výroba či přechovávání omamných a psychotropních látek apod.
- Užívání drog na taneční scéně v České republice sleduje a analyzuje mimo jiné Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti (NMS). Česká republika a Velká Británie jsou jediné dvě evropské země, které opakovaně disponují daty o rekreačním užívání drog v klubovém prostředí, a to prostřednictvím studie Tanec a drogy zaměřené na rekreační uživatele drog a na mladé lidi v prostředí nočního klubového života. Letos toto šetření NMS provádí již potřetí. Smyslem studie, jíž se návštěvníci klubů a parties mohou prostřednictvím dotazníku na stránkách www.drogy-info.cz zúčastnit do konce září, je popsat míru a vzorce rekreačního užívání drog mezi příznivci (nejen) elektronické taneční hudby. Šetření zároveň poskytne informace o trendech a změnách v užívání drog mezi mladými lidmi v prostředí zábavy.

V Praze, 16. června 2010

doc. MUDr. PhDr. Kamil Kalina, CSc.

výkonný místopředseda Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky
národní protidrogový koordinátor
ředitel sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky

kalina.kamil@vlada.cz

tel.: 296 153 282

gsm: 606 718 113

Vyřizuje: Mgr. Markéta Škodová

Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti

skodova.marketa@vlada.cz

tel.: 296 153 301

gsm: 604 273 148

Stanovisko MV a Policie ČR k testování tablet extáze na taneční scéně

Pojem extáze je výraz původně označující psychostimulační drogu s hlavní účinnou látkou MDMA¹. V současné době se jedná o celou řadu syntetických tablet, které mohou obsahovat širokou škálu stimulačních, ale i halucinogenních látek. V minulém období se v ČR rozšířil prodej tablet extáze s účinnými látkami na bázi derivátů piperazinu. Dá se konstatovat, že počet tablet s obsahem derivátů piperazinu v ČR podstatně převyšuje počet tablet s „klasickým“ MDMA.

Extáze je na drogovém trhu v ČR nejčastěji prodávána ve formě tablet, které se v současné době kvalitou provedení příliš neliší od legálně vyráběných léčiv. Tablety extáze jsou charakteristické specifickým logem vyraženým na jedné ze stran tablety, z druhé strany bývá někdy zlomová rýha. Tablety pak mají často výrazné barevné provedení. Cena jedné tablety se v současné době v ČR pohybuje mezi 200 – 300 Kč.

S užíváním extáze se můžeme v ČR nejčastěji setkat na open-air festivalech, v hudebních klubech, na koncertech a produkcích taneční hudby. Typickými uživateli těchto drog jsou mladí lidé převážně ve věku mezi 20 – 30 lety. Nejedná se zpravidla o problémové uživatele drog, kteří by se za účelem získání finančních prostředků dopouštěli sekundární drogové kriminality.

První účinky po perorálním užití extáze se zpravidla dostavují 30 minut po užití a trvají 3 – 6 hodin². U uživatele se dostavuje euforie, pocity sounáležitosti s okolím, zvýšená hovornost, pocit velkého množství energie, snížená soudnost, empatie, mohou se dostavit pocity deprese, úzkosti, nenávisti, neklid, někdy také halucinace.

V souvislosti s užíváním extáze na taneční scéně docházelo v minulosti ze strany nestátních a neziskových organizací ke kvantitativnímu testování tablet. Vzhledem k tomu, že MV a Policie ČR je odůvodněně zásadně proti testování tablet extáze, vydalo k této aktivitě nestátních a neziskových organizací v roce 2003 své stanovisko.

Své negativní stanovisko k testování extáze zaujala i Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky.

V loňském roce došlo ze strany jihočeské nestátní organizace ke znovuoobnovení této aktivity. Kromě toho bylo téma testování extáze v nedávné době diskutováno na odborných fórech, kde bylo prezentováno a doporučováno jako dobrý příklad intervencí na taneční scéně.

Vzhledem k tomu, že názor MV ČR a Policie ČR se na vhodnost tohoto postupu nezměnil, naopak je posílen o další argumenty, je přílohou této tiskové zprávy nové stanovisko k testování extáze na taneční scéně.

¹ 3,4-metylendioxymetamfetamin

² doba nástupu účinku a jeho délka je kromě psychofyzilogických dispozicí uživatele závislá zejména na obsahu a množství účinných látek

MV a Policie ČR tak chce předejít v zásadě zbytečné konfrontaci pracovníků nestátních a neziskových organizací, kteří v rámci svých dalších aktivit vykonávají záslužnou práci, s eventuálními opatřeními ze strany Policie v případech, že by k testování extáze docházelo i nadále.

Bc. Jana Malíková
tisková mluvčí Ministerstva vnitra

STANOVISKO MV A POLICIE ČR K TESTOVÁNÍ TABLET EXTÁZE

1. Extáze a její účinky

Extáze (MDMA, 3,4-methylen-dioxy-methamfetamin) patří do skupiny látek odvozených od amfetaminu. Základní látkou, která je všem Extázím společná, je phenethylamin, tablety Extáze však obsahují další psychostimulační a halucinogenní látky.

První účinky po perorálním užití se dostavují kolem 30 min. a trvají 3 – 6 hodin. U uživatele se dostavuje euforie, pocity sounáležitosti s okolím, zvýšená hovornost, pocit velkého množství energie, snížená soudnost, empatie, mohou se dostavit pocity deprese, úzkosti, nenávisti, neklid, někdy také halucinace. Extáze je řazena mezi méně nebezpečné drogy a jen zcela výjimečně, v kombinaci s dalšími faktory může vyvolat velmi vážné, až smrtelné komplikace (alergické reakce, hypertenze, srdeční arytmie, akutní renální selhání, méně často jaterní komplikace). Po opakovaném užívání se může rozvinout chronická paranoidní psychóza, mohou se vyskytovat flashbacky, úzkost, zmatenost, deprese. Vzhledem k tomu, že MDMA poškozuje neurony, uživatel se v krajním případě i vystavuje riziku poškození mozku.

2. Orientační testování Extáze v klubech

Orientační testování tablet Extáze v prostředí tanečních akcí provádějí v rámci preventivních aktivit nestátní neziskové organizace. Smyslem těchto aktivit má být snížení akutních zdravotních rizik spojených s užíváním syntetických drog. Testování se provádí následujícím způsobem:

- Pracovníci organizace, která testování provádí, mají v prostorách klubu zřízen stánek.

- Osoba, která má zájem o provedení testu, odškrábne na mističku ostrým kovovým předmětem nepatrné množství nelegálně zakoupené tablety Extáze. Mističku předá u stánku pracovníkům organizace. Pracovník nakape na vzorek 1 – 3 kapky Marquisova činidla.
- Změny vzorku na základě zbarvení sleduje terénní pracovník po dobu cca 20 vteřin. Na přítomnost MDMA a jí příbuzné látky reaguje testovaný vzorek zbarvením do fialové až černé barvy. Na přiložené barevné škále je potom výsledek porovnán a reprodukován.
- Zjistí se tak, zda tableta obsahuje blíže nespecifikované množství MDMA či nikoliv. Na ostatní substance nebo příměsi test reaguje jiným zbarvením anebo vůbec. Smyslem je údajně vyloučit tablety, které neobsahují MDMA.
- Pro uživatele jsou k dispozici propagační letáky, kde je uvedeno, jak tabletu užít, aby se konzument vyvaroval případným nežádoucím účinkům se současným upozorněním, že je lépe Extázi nebrat.

3. Stanovisko k testování tablet

Ministerstvo vnitra a Policie ČR nepodporuje testování tablet Extáze na taneční scéně, a to zejména z následujících důvodů:

- Testování tablet probíhá formou orientačních testů zpravidla pomocí Marquisova činidla, bez **dostatečné validity a průkazní hodnoty**. Na toto činidlo může reagovat řada jiných látek, přičemž argumentace, že reakce jiných látek dávají jiné odstíny, neřeší otázku kombinací látek v tabletě. Dále pak rozeznat rozdíly v zbarvení vyžaduje dobré osvětlení a znalecké oko, což v rukou laiků a v prostředí taneční scény není možné. Kvalifikovaní chemici vědí, že k bezpečné chemické identifikaci látek jsou zapotřebí jiné náročnější a specifitější postupy. **Testování je tedy naprosto nespolehlivé a nesmyslné. V uživatelích vyvolává mylný pocit bezpečí.**
- Není jasné, co je smyslem testů. Rozhodně se nemůže jednat o minimalizaci rizik, když se v postupu testu a jeho výsledcích nevyskytuje nic, co by riziko zdravotních potíží minimalizovalo. **Test orientačně prokáže blíže neurčenou (kvantitativně a kvalitativně) přítomnost MDMA a jí příbuzné látky, nedetekuje však jiné, pro zdraví škodlivé substance.**

- I kdyby test vyloučil přítomnost jiných substancí, neznamená to přece, že je MDMA látkou, která škodí organismu méně. **Protože Extáze sama o sobě poškozují zdraví, vyhledávání průvodních nečistot v tabletě ztrácí smysl.** Nikoho nenapadne vyhledávat nečistoty v jiných škodlivinách. **Je nutné změnit propagaci Extáze jako relativně neškodné drogy.**
- MDMA, ale i další látky, běžně se v syntetických tabletách vyskytující, jsou uvedeny v Seznamu I podle Jednotné Úmluvy o omamných látkách a v příloze č. 4 zák. č. 167/1998 Sb., o návykových látkách. **Přechovávání těchto látek, byť pro vlastní potřebu, je vždy protiprávní a to minimálně v rovině zák. č. 200/1990 Sb. o přestupcích.**³ Aktéři testování tedy ponechávají zpět v oběhu, a k užívání a zacházení zákonem zakázanou látku. Uvedená činnost je tedy jednoznačně **v rozporu se zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách.** Výše uvedené návykové látky a přípravky je obsahující mohou být použity pouze k vědeckým a velmi omezeným terapeutickým účelům vymezeným v povolení k zacházení. V případě testování tablet Extáze na tanečních akcích se o tyto účely nejedná, nelze tedy ani vydat povolení k zacházení s návykovými látkami. **Testování tablet je tedy ze své podstaty nelegální.** Z legislativního hlediska není v současné době možné stávající praxi legalizovat a z odborného hlediska neexistuje pro případnou legalizaci žádný podpůrný argument. Kromě toho tato **činnost odporuje i ratifikovaným mezinárodním úmluvám,** jimiž je Česká republika vázána.
- Není možné vyloučit, že orientační **testy využijí dealeri k utvrzení,** že jejich tablety jsou pro další prodej „vhodné“, tedy že obsahují nespecifikované množství MDMA.
- Pokud se uživatel Extáze rozhodne drogu koupit, **je zpravidla rozhodnut si ji vzít v každém případě.** Pokud si ji nechá otestovat a test nereaguje pozitivně na přítomnost MDMA, je na jeho rozhodnutí, zda tabletu vezme nebo ne. V tabletě však kromě MDMA může být jiná, testem neprokazatelná substance, která může vážně ohrozit zdraví jedince (v případě předávkování PMA i smrt). Otázkou tedy potom je **odpovědnost realizátorů testu za případný následek užití takové tablety.** Tímto problémem se v případě testování Extáze zabývalo rovněž Nejvyšší státní zastupitelství, a to z podnětu některých orgánů činných v trestním

³ § 30 odst. 1 písm. j z.č. 200/1990 Sb. o přestupcích

řízení, zejména Národní protidrogové centrály. V roce 2002 vydalo NSZ pod pořadovým číslem 26/2002 „*Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k možné trestní odpovědnosti při testování drogy „Extáze“ nestátními organizacemi zabývajícími se preventivní činností v boji proti drogám*“. Kromě jiného bylo konstatováno, že přichází v úvahu trestní odpovědnost nebo spoluodpovědnost osob provádějících testy za možný následek na zdraví konzumujícího plynoucí z užití látky, k němuž by došlo v bezprostřední souvislosti s ověřováním složení látky. **Potom by se mohlo jednat o některý z trestných činů proti životu a zdraví.**

Kromě toho v praxi dochází k tomu, že otestovanou **tabletu nereagující na MDMA, uživatel dále prodá** z důvodů snížení vlastní finanční ztráty nebo přijde v průběhu večera ke stánku NNO opakovaně, vždy s další tabletou, zda již má „tu správnou“.

- Tableta Extáze může obsahovat cokoliv. Může se jednat o neúčinné placebo, ale také může obsahovat vedle Extáze i jiné více toxické látky. I dealeři mají zájem zjistit, jestli distribuují tablety s obsahem MDMA. Z tohoto hlediska je smysl testování obsahu tablet poněkud dvojznačný.
- **Aktivity spojené s testováním Extáze zvyšují ve společnosti vědomí, že užívat drogy je normální!**
- Dosavadní testování je hazardem s již ohroženým zdravím konzumentů nelegálních drog, a to za podpory státních orgánů (dotace na testy).

Aktuální drogová scéna je v současné době v oblasti nelegálního obchodu s Extází charakterizována masivním výskytem tablet, které MDMA obsahují ve velmi malém množství anebo ji neobsahují vůbec. Současným trendem je obchod se syntetickými tabletami, které obsahují převážně deriváty piperazinu, ale také jiné látky. Důvodem je snaha zločineckých skupin organizujících mimo ČR⁴ výrobu syntetických tablet vyhnout se seznamům zakázaných látek v rámci národních legislativ. I z tohoto důvodu se jeví testování tablet jako neúčelné. Argumentace, že pokud test neukáže MDMA, oslabí to vůli uživatele tabletu užít, není na místě. Zejména, protože organizované skupiny v principu nemají zájem na trh uvádět

⁴ Extáze se v ČR nevyrábí, hlavními produkčními zeměmi v Evropě jsou Holandsko a Belgie

tablety, které by nebylo možno užívat. Vzhledem k tomu, že tablety jsou druhově identifikovatelné, velikostí, barvou a logem, bylo by kontraproduktivní uvádět masově na trh tablety zásadně ohrožující zdraví.

NPC rozhodně netvrdí, že ostatní aktivity NNO související s taneční scénou nejsou potřeba. Naopak, informace spočívající ve varování před užíváním syntetických drog jako takových, lze jen přivítat. Nikoli však souběžně s testováním drog. Uživatel Extáze je sám odpovědný za své rozhodnutí zda drogu užije či nikoli a je sám odpovědný za následky, které si tím přivodí. V případě užívání Extáze nelze v zásadě hovořit o harm reduction přístupu. Nejedná se o skupinu problémových uživatelů ani o osoby páchající sekundární drogovou kriminalitu. Mortalita v souvislosti s užíváním Extáze je výjimkou / mezi lety 2001 – 2008 – 3 úmrtí /, a pokud k úmrtí dojde, jedná se zpravidla o kombinaci více látek současně nebo o vliv dalších okolností.

Testování tablet Extáze na taneční scéně je ve své podstatě zvyšováním uživatelského komfortu osob, které nelegální drogy užívají, a jednoznačně se jedná o podporu zahálčivého způsobu života.